

Ewa Piotrowska

Biblioteka Główna
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Źródła do badań nad Polonią w USA w pierwszej połowie XX w.

Streszczenie: W artykule omówiono wybrane kolekcje cyfrowe będące źródłem informacji na temat życia polskich emigrantów w USA w pierwszej połowie XX w., koncentrując się głównie na materiałach dotyczących Polonii zamieszkałej w mieście Milwaukee w stanie Wisconsin. Przedstawiono zasoby cyfrowe kilku instytucji amerykańskich: Ellis Island Foundation, University of Wisconsin-Milwaukee (Milwaukee Polonia Roman Kwasniewski Photographs), National Archives. Tekst stanowi próbę analizy dostępnych w Internecie zasobów, dokumentujących losy członków rodziny autorki, którzy wyemigrowali z Galicji do Stanów Zjednoczonych przed ponad stu laty. **Słowa kluczowe:** kolekcje cyfrowe, Polonia w USA, Ellis Island Foundation, Milwaukee Polonia Roman Kwasniewski Photographs, Archiwa Narodowe USA.

Polacy w Stanach Zjednoczonych

Pierwsi Polacy przybyli do Ameryki na początku XVII w., ale wielka emigracja rozpoczęła się w wieku XIX: najpierw po powstaniach narodowych, a następnie od drugiej połowy stulecia z przyczyn ekonomicznych. W wieku XX miały miejsce kolejne fale emigracji, związane zarówno z sytuacją polityczną (II wojna światowa, stan wojenny), jak i z powodów zarobkowych. Obecnie Stany Zjednoczone Ameryki są państwem z największą Polonią na świecie. Według spisu ludności przeprowadzonego w roku 2010 w USA mieszkało ponad 9 800 000 Polaków, z czego kilkaset tysięcy używało w życiu codziennym języka polskiego¹. Największe skupiska Polonii znajdują się w następujących miastach: Nowy Jork, Chicago, Los Angeles, Filadelfia, Milwaukee².

Literatura na temat emigracji polskiej w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej jest olbrzymia i zawiera tysiące książek, artykułów i innych doku-

¹ Spisy ludności w USA odbywają się co 10 lat. Ostatni miał miejsce w 2010 r. W czasie pisania artykułu trwał spis ludności w 2020 r. Zob. *United States Census Bureau*, 2020, <https://www.census.gov/> [dostęp: 2020-09-11].

² *Polonia w Stanach Zjednoczonych*, Wikipedia, 2020, https://pl.wikipedia.org/wiki/Polonia_w_Stanach_Zjednoczonych [dostęp: 2020-09-11].

mentów obrazujących życie Polonii amerykańskiej w przeszłości i w czasach współczesnych³. W USA mieszczą się archiwa posiadające zbiory dotyczące Polaków i instytucji polonijnych⁴.

Wiele rodzin w Polsce posiada krewnych, którzy w różnych okresach naszej historii podjęli niełatwą decyzję o opuszczeniu kraju i udaniu się na emigrację. W Internecie znajdują się bazy danych pozwalające na wyszukiwanie danych na temat przodków, którzy wyemigrowali do USA⁵. W artykule zostaną przedstawione tylko wybrane źródła i kolekcje cyfrowe. Autorka znalazła w nich informacje pozwalające na prześledzenie losów krewnych, którzy wyemigrowali z Galicji na początku XX w., przyплыли do Nowego Jorku i następnie osiedlili się w mieście Milwaukee w stanie Wisconsin.

Ellis Island – Wyspa Nadziei i Łez⁶

Polacy pragnący dostać się do Nowego Świata musieli odbyć długą drogę – ze swoich miejscowości pociągami udawali się do portów, np. w Bremie lub Hamburgu. Bilety na statki dostawali od swoich krewnych, będących już w Stanach Zjednoczonych lub kupowali od agentów kompanii morskich, którzy przemierzali miasta i wioski w poszukiwaniu klientów. Podróż w przepelnionych statkach i w złych warunkach trwała od 6 do 8 tygodni, ale po 1870 r. skróciła się do około 2 tygodni. Pasażerowie trafiali głównie do portów w Nowym Jorku, Filadelfii czy Baltimore⁷. Od roku 1892 wszyscy przybywający do USA imigranci przyjmowani byli na Ellis Island – wyspie w Nowym Jorku niedaleko Manhattanu, gdzie stoi Statua Wolności. W czasie fali emigracji zarobkowej na przełomie XIX i XX w. przez Ellis Island przewinęło się ponad 1,5 miliona Polaków. Mieści się tam obecnie Ellis Island National Museum of Immigration, w którym przedstawiono historię imigracji do Ameryki od początku XVI w. do czasów współczesnych.

Ellis Island Foundation posiada bazę danych pozwalającą osobom zainteresowanym swoimi przodkami na poszukiwanie członków rodzin, którzy przy-

³ Zob. katalog główny Biblioteki Narodowej w Warszawie (https://katalogi.bn.org.pl/discovery/search?vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP) – hasło: „Polacy za granicą – Stany Zjednoczone”; katalog NUKAT (<http://katalog.nukat.edu.pl/search/query?theme=nukat>) – hasło: „Polacy – Stany Zjednoczone”.

⁴ Należą do nich np. następujące instytucje: Archiwa, Biblioteki i Muzea Polonii w Orchard Lake; Instytut Piłsudskiego w Ameryce (<https://www.pilsudski.org/pl/>); Muzeum Polskie w Ameryce (<http://www.polishmuseumofamerica.org/>); Polski Instytut Naukowy w Ameryce (<http://www.piasa.org/>); Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce (<http://www.pava-swap.org/>).

⁵ Są to np. strony genealogiczne dostępne odpłatnie: Ancestry.com (<http://www.ancestry.com/>), FamilySearch.org (<http://www.familysearch.org/>), OneGreatFamily.com (<http://www.onegreatfamily.com/>), Genealogy.com (<http://www.genealogy.com/>).

⁶ Tytuł reportażu wyemitowanego 06.07.2017 r. w Polskim Radiu. Zob. Michałowska Ewa, *Wyspa Nadziei i Łez*, Polskie Radio Trójka, 2017, <https://www.polskieradio.pl/9/325/Artykul/1785698,Ellis-Island-czyli-Wyspa-Nadziei-i-Lez> [dostęp: 2020-09-11].

⁷ Mikoś Susan Gibson, *Poles in Wisconsin*, Madison, 2012, s. 13-14.

byli do portu w Nowym Jorku w latach 1820-1957. Na stronie fundacji znajduje się prawie 65 milionów rekordów pasażerów statków⁸. Baza *Ellis Island Passenger and Ship Search* udostępnia informacje dla swoich subskrybentów, ale można się też do niej zalogować na okres próbny. Należy podać nazwisko i imię osoby poszukiwanej, przy czym wyszukiwanie utrudnia fakt, że czasem nazwiska imigrantów były zmieniane przez urzędników, którzy nie umieli zapisać ich poprawnie. Zdarzają się też błędy w nazwach miejscowości, z których pochodzili imigranci przybywający do Ameryki.

Po znalezieniu osoby można przeglądać dane zawarte w zeskanowanych z mikrofilmów listach pasażerów statków wpływających z imigrantami do Nowego Jorku. Listy te były sporządzane w Europie w porcie wypłynięcia i dostarczane do urzędu imigracyjnego przez kapitana statku. W spisach imigrantów⁹ znajdowały się następujące informacje: imię, nazwisko, wiek, płeć, stan cywilny, zawód, informacja czy osoba umie czytać i pisać, narodowość, ostatnie miejsce zamieszkania, port docelowy w USA, finalne miejsce pobytu w USA i informacja czy pasażer ma bilet na tę destynację, kto opłacił bilet pasażera, czy osoba posiada pieniądze i jaką kwotę w dolarach, czy osoba była wcześniej w USA — jeśli tak, to gdzie, czy przyjechała, by dołączyć do krewnych — jeśli tak, to ich personalia i nazwisko. Podawano również takie informacje: czy imigrant był więźniem, czy jest poligamistą, czy jest anarchistą, czy ma kontrakt na pracę w USA. Pytano o kondycję zdrowotną (psychiczną i fizyczną), a jeśli osoba była kaleka lub niepełnosprawna to należało podać rodzaj niepełnosprawności.

Autorka wyszukała w bazie nazwiska swoich krewnych. Np. jeden z nich, zgodnie ze spisem pasażerów, wypłynął z portu w Bremie w północnych Niemczech i po około 2 tygodniach, dnia 29 listopada 1902 r., przybył do Nowego Jorku. Miał wtedy 18 lat, był stanu wolnego i posiadał obywatelstwo austriackie (jego wieś znajdowała się wówczas w zaborze austriackim). Był z zawodu robotnikiem, a za jego bilet zapłacił brat przebywający w USA.

Wyszukanie osoby umożliwia nam też uzyskanie informacji na temat statku, na którym pasażer przyплыł do Ameryki. Krewny autorki wypłynął z Bremy na statku parowym „Main”, wybudowanym w 1900 r. w Hamburgu i zabierającym 3451 pasażerów (369 w pierwszej klasie, 217 w drugiej klasie i 2865 w trzeciej klasie, w której najprawdopodobniej podróżowało większość emigrantów).

⁸ *Ellis Island Passenger and Ship Search database*, The Statue of Liberty — Ellis Island Foundation, 2020, <https://heritage.statueofliberty.org/passenger> [dostęp: 2020-09-11].

⁹ *List or manifest of alien immigrants for the commissioner of immigration: Required by the regulations of the Secretary of the Treasury of the United States, under Act of Congress approved March 3, 1893, to be delivered to the Commissioner of Immigration by the Commanding officer of any vessel having such passengers on board upon arrival at a port in the United States*

Fot. 1. Ellis Island i Statua Wolności w Nowym Jorku. Źródło: <https://www.travelandleisure.com/attractions/landmarks-monuments/new-york-city-bans-commercial-tours-ellis-island-statue-of-liberty> [dostęp: 2020-09-11].

Polacy w Milwaukee

Milwaukee jest największym miastem w stanie Wisconsin. Liczy około 600 000 mieszkańców i znajduje się na zachodnim brzegu jeziora Michigan, 150 km na północ od Chicago. Jest miejscem z największą grupą Polaków w całym stanie. Według spisu powszechnego z 2010 r. w Wisconsin mieszkało około 550 000 Amerykanów polskiego pochodzenia, co stanowiło prawie 10% ludności stanu, ale większość z tych osób nie mówiło w języku polskim. Są oni po Niemcach drugą największą grupę etniczną w Wisconsin. Polonia w tym amerykańskim stanie jest jedną z najstarszych. Przybysze osiedlali się w rolniczej północnej części Wisconsin lub w przemysłowym ośrodku – mieście Milwaukee. Pierwsi Polacy przybyli do Milwaukee w połowie XIX w. i była to głównie tzw. emigracja za chlebem. Większość osiedliła się w rejonie South Side, zwanym Polonią. W Milwaukee powstała pierwsza w USA parafia miejska, tutaj zaczął się też ukazywać pierwszy w kraju dziennik w języku polskim – „Kuryer Polski”. W 1890 r. Milwaukee było największym miastem w Wisconsin ze społecznością polską, która liczyła wówczas 30 000 osób. Liczba ta w 1915 r. wzrosła do 100 000. Współcześnie około 9% mieszkańców miasta ma korzenie polskie.

W bibliotece uniwersyteckiej w Milwaukee od 1979 r. znajdują się unikalne fotografie pozwalające zobaczyć, jak żyła Polonia w tym mieście w pierwszej połowie XX w. Jest to doskonałe archiwum dla osób zainteresowanych historią własnej rodziny. University of Wisconsin-Milwaukee Libraries posiadają kolekcję *Milwaukee Polonia: Roman Kwasniewski Photographs*. Zbiór zawiera 29 000 negatywów, 6000 druków, slajdy, pocztówki i dokumenty biznesowe. W latach 2012-2014 zrealizowano projekt, w ramach którego wykonano digitalizację zdjęć, stworzono metadane oraz stronę internetową przedsięwzięcia. Ponad 32 000 dokumentów zostało zdigitalizowanych z oryginalnych negatywów i od 2014 r. są one dostępne na stronie: <https://uwm.edu/mkepolonia/>. Jest to największa kolekcja fotograficzna dotycząca Polonii w USA.

Roman Kwasniewski (1886-1980), urodzony w Chicago syn polskich imigrantów, jako dziecko z rodzicami przeniósł się do Milwaukee, gdzie został do końca życia i tu miał własne studio. Był fotografem dokumentującym życie polsko-amerykańskiej społeczności w Milwaukee w latach 1907-1947. Najwięcej prac powstało w latach 20. i 30. XX w. Na zdjęciach obejrzyć można wiele wydarzeń rodzinnych, np. komunie czy śluby, a także obrazki z dnia codziennego. Kwasniewski bywał na otwarciu różnych obiektów, jak nowy kościół czy most, uczestniczył też w paradach i spotkaniach, fotografował ludzi przy pracy czy na ulicy. Nie był artystą, ale fotografem do wynajęcia i większość swych prac zrobił na zamówienie klientów. Fotograf miał swój własny system numerów i kategorii przedmiotowych, co podczas digitalizacji umożliwiło stworzenie metadanych z informacjami o osobach i miejscach. Opis każdego obiektu zawiera m.in. tytuł, datę wykonania zdjęcia, adres, notę wykonaną przez fotografa, hasła przedmiotowe.

UNIVERSITY OF WISCONSIN-MILWAUKEE
Libraries

UNIVERSITY OF WISCONSIN
MILWAUKEE

MILWAUKEE POLONIA

About Topics Bibliography Browse Maps Order Images Search the Collection Submit

About

Roman Kwasniewski

Roman B.J. Kwasniewski was born June 10, 1886 in Chicago, Illinois to Jozef and Wanda (Dyniewicz) Kwasniewski. The family moved to Milwaukee in the 1890s. Roman was educated at Milwaukee public schools until he was ten years old. He attended St. Hyacinth's parochial school (1898-1900), South Division High School (1900-1904), and Marquette University (1926-1928). In 1913, he opened Park Studio at 1024 West Lincoln Avenue; he closed the business in the mid-1940s. Kwasniewski married Mary Drozniakiewicz, and the couple had three children: Edward, Adela, and Roman. Roman B.J. Kwasniewski passed away in May 1980.

wane slowa

ON THIS PAGE

- [Roman Kwasniewski](#)
- [Roman Kwasniewski Photographs](#)
- [Milwaukee Polonia Digital Collection](#)
- [Project Team Members](#)
- [Funders](#)
- [Faculty Advisors](#)

Fot. 2. Milwaukee Polonia: Roman Kwasniewski Photographs, University of Wisconsin-Milwaukee Libraries. Źródło: <https://uwm.edu/mkepolonia/about-the-collection/> [dostęp: 2020-09-11].

W celu ułatwienia wyszukiwania, zdigitalizowaną kolekcję podzielono na kilka kategorii tematycznych: *Basilica of St. Josaphat, Business districts, Catholicism, Education, Fraternal societies & community organizations, Immigration, Kosciuszko Park, Kosciuszko Reds, Kuryer Polski, Leaders and Leadership, Maynard Electric Steel Casting Co., Modjeska Theatre, Polish flats, Sport, St. Joseph Orphanage*. Każdy temat posiada informacje historyczne w formie krótkiego eseju przygotowanego przez pracowników i absolwentów University of Wisconsin-Milwaukee oraz mapę z lokalizacją miejsc związanych z tematem. Do każdego tematu dołączono podziały z linkami do fotografii i ich metadanych. Np. temat *Education* posiada linki do fotografii w podziałach: Schools, Students, Teachers.

Kolekcję można przeszukiwać również przez hasła przedmiotowe (np. Family events, Kwasniewski Family, Passports, Portraits, Religion, Residential, Urban scenes itp.), miejsca (np. Czerwinski Pharmacy, Lincoln Home Bakery, South Side Park, St. Adalbert Cemetery, Tadych Furniture and Hardware itp.), daty (dekady: lata 1890-, 1900-, 1910-, 1920-, 1930-, 1940-).

Fot. 3. Typowy dom w dzielnicy polskiej w Milwaukee w 1941 r. Zdjęcie z kolekcji Milwaukee Polonia: Roman Kwasniewski Photographs. Źródło: <https://collections.lib.uwm.edu/digital/collection/mke-polonia/id/33414/rec/14> [dostęp: 2020-09-11].

Milwaukee Polonia: Roman Kwasniewski Photographs jest niezwykle cennym źródłem, przedstawiającym życie codzienne polskich imigrantów od początku do lat 40. XX w. Zdjęcia pokazują jak wyglądali Polacy, jak się ubierali, jakie domy budowali w swojej dzielnicy, jak spędzali czas wolny, jak wyglądały ich szkoły i miejsca pracy. Społeczność była silnie zintegrowana i kultywowała tradycje polskie. Obchodzono polskie święta, organizowano zawody sportowe, grano sztuki teatralne¹⁰. Dzięki kolekcji Kwasniewskiego autorka mogła zobaczyć jak żyli jej krewni mieszkający w Milwaukee w pierwszej połowie XX w.

Spisy ludności w Archiwach Narodowych USA

National Archives and Records Administration¹¹ (NARA) jest agencją, która ma na celu ochronę i przechowywanie dokumentów historycznych i rządowych. Ma ona również za zadanie zwiększenie publicznego dostępu do zasobów wchodzących w skład Archiwów Narodowych USA. Kolekcja NARA obejmuje dokumenty papierowe, mikrofilmy, zdjęcia, filmy, media elektroniczne.

¹⁰ Więcej na temat mieszkańców dzielnicy polskiej w Milwaukee: zob. Lackey Jill Florence, Petrie Rick, *Milwaukee's Old South Side*, Charleston, 2013.

¹¹ *National Archives*, 2020, <https://www.archives.gov/> [dostęp: 2020-09-11]; *National Archives and Records Administration*, Wikipedia, 2020, https://en.wikipedia.org/wiki/National_Archives_and_Records_Administration [dostęp: 2020-09-11].

Opisy zasobów można wyszukiwać przez National Archives Catalog¹², który posiada ponad 2 miliony rekordów i umożliwia dostęp do plików elektronicznych.

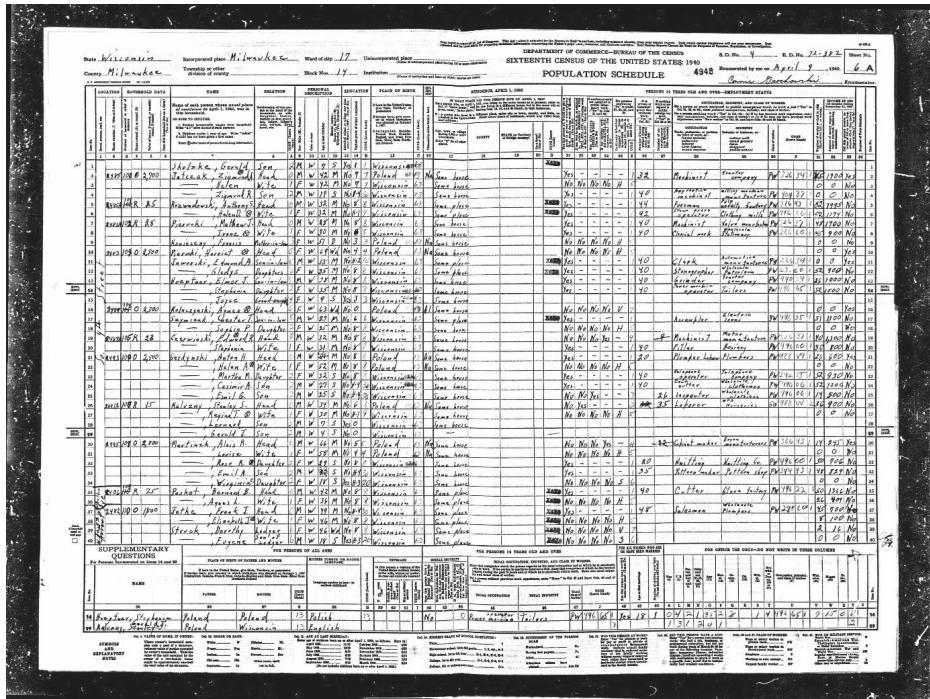
W Archiwach Narodowych przechowywane są przeprowadzane co 10 lat spisy ludności, które zawierają wiele informacji na temat społecznych i ekonomicznych warunków życia w różnych okresach historii Stanów Zjednoczonych. Autorka artykułu znalazła nazwiska swoich krewnych w spisach z 1930 i 1940 r. Spisy te zawierają m.in. następujące dane o osobach: adres, nazwisko, czy mieszkanie (dom) jest własnością czy jest wynajmowany, płeć, rasa, wiek, stan cywilny, wykształcenie, miejsce urodzenia (jeśli cudzoziemcy – to kraj pochodzenia), zawód, a w 1940 r. po raz pierwszy pojawiło się pytanie o dochody z ostatniego roku. Informacje te pozwoliły autorce dowiedzieć się więcej o kolejnym pokoleniu krewnych, urodzonych już w USA.

W dostępnym bezpłatnie spisie z 1940 r.¹³ znaleziono dane o małżeństwie: oboje w wieku 32 lat, urodzeni w stanie Wisconsin, zamieszkiwali w wynajętym domu, za który płacili 25 \$ miesięcznie. Mężczyzna był majstrem w fabryce, kobieta obsługiwała prasę parową w zakładach odzieżowych, a w 1939 r. ich łączny dochód wyniósł 3000 \$¹⁴. Ojciec kobiety był imigrantem przybyłym w 1902 r. do Nowego Jorku, którego dane znaleziono wcześniej w bazie danych Ellis Island Foundation. W 1940 r. był wdowcem i posiadał dom o wartości 1800 \$, w którym oprócz niego mieszkał syn z rodziną (niepracująca żona i dwie córki, dochód w 1939 r. – około 1000 \$) oraz druga niepracująca córka z mężem i dwoma synami (dochód roczny – około 1500 \$). Wszystkie te osoby mieszkały w południowej dzielnicy Milwaukee zamieszkałej przez Polaków, w rodzinach pracowali głównie mężczyźni, którzy posiadali najwyżej średnie wykształcenie i pracowali przeważnie na stanowiskach robotniczych. Uzyskiwali dochody zbliżone lub poniżej średniego rocznego dochodu w USA, nie zaliczali się więc do ludzi szczególnie zamożnych.

¹² *National Archives Catalog*, National Archives, 2020, <https://www.archives.gov/research/catalog> [dostęp: 2020-09-11].

¹³ *1940 census*, National Archives, 2020, <https://1940census.archives.gov/> <https://www.archives.gov/research/catalog> [dostęp: 2020-09-11].

¹⁴ Według spisu ludności z 1940 r. średni roczny dochód na osobę wyniósł 1368 \$. Zob. Petro Diane, *Brother, Can You Spare a Dime?: The 1940 Census: Employment and Income*, „Prologue”, 2012, Vol. 44, no. 1, <https://www.archives.gov/publications/prologue/2012/spring/1940.html> [dostęp: 2020-09-11].

Fot. 4. Formularz spisu ludności z 1940 r.
 Źródło: <https://www.archives.com/1940-census> [dostęp: 2020-09-11].

Podsumowanie

Wgląd w archiwa amerykańskie (baza danych pasażerów statków, cyfrowa kolekcja zdjęć czy spisy ludności) pokazuje, że Polacy żyjący w Milwaukee w pierwszej połowie XX w. przebyli mozolną drogą, by zrealizować swój „amerykański sen”: począwszy od trudów podróży do Nowego Świata, poprzez adaptację do nowego środowiska, a skończywszy na staniu się pełnoprawnymi obywatelami USA. Kolejne pokolenia osób z rodziny autorki, których przodkowie emigrowali do Ameryki 100 lat temu, nie mają oprócz polskobrzmiących nazwisk praktycznie żadnych związków z krajem pochodzenia, nie znają języka polskiego i nie odwiedzają Polski.

Przedstawione kolekcje cyfrowe to tylko nieliczne przykłady źródeł informacji na temat Polonii amerykańskiej. Dzięki digitalizacji coraz więcej zasobów dostępnych jest w Internecie i często są to dokumenty, do których dostęp nie wymaga logowania się do bazy lub wnoszenia opłat. Osoby szukające informacji na temat przeszłości swojej rodziny mogą dotrzeć do unikalnych zbiorów, przybliżających warunki życia na emigracji w pierwszej połowie XX w. Amerykańskie biblioteki i archiwa zawierają jeszcze z pewnością wiele cieka-

wych materiałów, które w przyszłości będą dostępne online dla badaczy Polonii i wszystkich zainteresowanych.

Bibliografia:

1. *Digitizing Milwaukee's Polonia at UWM libraries*, Recollection Wisconsin, 2013, <https://recollectionwisconsin.org/digitizing-milwaukees-polonia> [dostęp: 2020-09-11].
2. *Ellis Island*, Wikipedia, 2020, https://pl.wikipedia.org/wiki/Ellis_Island [dostęp: 2020-09-11].
3. Hubka Thomas C., Kenny Judith T., *The Workers' Cottage in Milwaukee's Polish Community: Housing and the Process of Americanization: 1870-1920*, „Perspectives in Vernacular Architecture”, 2000, Vol. 8, People, Power, Places, pp. 33-52.
4. Kolinski Dennis, *The Origin and Early Development of Polish Settlements in Central Wisconsin*, „Polish American Studies”, 1994, Vol. 51, no. 1, pp. 21-48.
5. Lackey Jill Florence, Petrie Rick, *Milwaukee's Old South Side*, Charleston, 2013.
6. Maass Christel T., *Illuminating the Particular: Photographs of Milwaukee's Polish South Side*, Madison, 2003.
7. Maass Christel T., Gurda John, Kwasniwski Roman B. J., *A Community Portrait: An Excerpt from Illuminating the Particular: Photographs of Milwaukee's Polish South Side*, „The Wisconsin Magazine of History”, 2004, Vol. 87, no. 3, pp. 26-35.
8. Matusiak Krystyna K., Kenny Judith T., *Building of Digital Collection of Photos and Maps: "Milwaukee Neighborhoods" at the University of Wisconsin-Milwaukee Libraries*, „Cartographic Perspectives”, 2004, no. 49, pp. 66-73.
9. Mikoś Michael J., *Polonia w Milwaukee*, „Studia Polonijne”, 1983, T. 6, s. 313-316.
10. Mikoś Michał J., *Archiwalne kartograficzne i fotograficzne polonika w zbiorach Biblioteki Amerykańskiego Towarzystwa Geograficznego na Uniwersytecie Wisconsin w Milwaukee*, „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”, 2017, Tom specjalny, s. 527-535.
11. Mikoś Susan Gibson, *Poles in Wisconsin*, Madison, 2012.
12. *Milwaukee*, Wikipedia, 2020, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Milwaukee> [dostęp: 2020-09-11].
13. *Milwaukee Polonia: The Roman Kwasniewski Photographs*, University of Wisconsin-Milwaukee Libraries, 2020, <https://uwm.edu/mkepolonia/> [dostęp: 2020-09-11].
14. *Milwaukee Polonia, UW – Milwaukee*, Recollection Wisconsin, 2014, <https://recollectionwisconsin.org/milwaukee-polonia-uw-milwaukee> [dostęp: 2020-09-11].
15. *National Archives*, 2020, <https://www.archives.gov/> [dostęp: 2020-09-11].
16. *National Archives and Records Administration*, Wikipedia, 2020, https://en.wikipedia.org/wiki/National_Archives_and_Records_Administration [dostęp: 2020-09-11].
17. Pease Neal, „*Bolujmy więc!*”: *Polish Americans and Bowling in Milwaukee*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, 2019, nr 3, s. 59-68.

18. Pienkos Donald, *Dimensions of Ethnicity: A Preliminary Report on the Milwaukee Polish American Population*, „Polish American Studies”, 1973, Vol. 30, no. 1, pp. 5-19.
19. Pienkos Donald, *Politics, Religion, and Change in Polish Milwaukee: 1900-1930*, „The Wisconsin Magazine of History”, 1978, Vol. 61, no. 3, pp. 178-209.
20. *Polonia w Stanach Zjednoczonych*, Wikipedia, 2020, https://pl.wikipedia.org/wiki/Polonia_w_Stanach_Zjednoczonych [dostęp: 2020-09-11].
21. Praszalowicz Dorota, *The Cultural Changes of Polish-American Parochial Schools in Milwaukee: 1866-1988*, „Journal of American Ethnic History”, 1994, Vol. 13, no. 4, pp. 23-45.
22. *The Statue of Liberty — Ellis Island Foundation*, 2020, <https://www.statueofliberty.org/ellis-island/> [dostęp: 2020-09-11].
23. Vargas Mark, *Scenes From Polish Working-Class Life in Milwaukee: 1900s–1940s*, „The Historian”, 1994, Vol. 57, iss. 1, pp. 89-96.
24. *Wisconsin*, Wikipedia, 2020, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wisconsin> [dostęp: 2020-09-11].
25. Zukowski Suzanne M., *From Peasant to Proletarian: Home Ownership in Milwaukee’s Polonia*, „Polish American Studies”, 2009, Vol. 66, no. 2, pp. 5-44.

Sources for research on the Polish diaspora in the USA in the first half of the 20th century

Abstract: The article discusses selected digital collections that form a source of information on the life of Polish emigrants in the USA in the first half of the 20th century, focusing mainly on materials about the Polish diaspora living in the city of Milwaukee, Wisconsin. The digital resources of several American institutions are presented: Ellis Island Foundation, University of Wisconsin-Milwaukee (Milwaukee Polonia Roman Kwasniewski Photographs), and National Archives. The text is an attempt to analyze the resources available on the Internet, documenting the history of the author’s family members who emigrated from Galicia to the United States over a hundred years ago. **Keywords:** digital collections, Polonia in the USA, Ellis Island Foundation, Milwaukee Polonia Roman Kwasniewski Photographs, National Archives (USA).